

Polner Ödön új megállapításai a Szent Korona történetéről

Hogyan lelelték a Szent Korona s milyen alkatrészekből állították össze

(A Délmagyarország munkatársától) Most jelent meg dr. Polner Ödönnek, a Ferenc József-tudományegyetem Szegeden élő nyugalmazott tanárának, a magyar közjog európai szaktokintélyű professzorának, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagjának »A Magyar Szent Korona felső részének kérdése« című műve a Ferenc József-tudományegyetem Barátainak Egyesülete kolozsvári kiadásában. Polner professzor 150 oldalas tanulmánya témájánál fogva a tudományos érdeklődésen túl is joggal tarthat számot a szélesebbkörű nyilvánosság érdeklődésére, annál is inkább, mert a tudományos vizsgálódás módszereivel és a logika beretvá-
eletes következtetéseivel közjogi és történelmi ismereteink egy évszázadok folyamán kikristályosodott tételét dönti meg. Már művének előszavában közli Polner professzor vizsgálódásainak eredményét, amelyek szerint koronánk felső része eddigi ismereteinkkel a köztudattal ellentétben nem a Szilveszter pápa által Szent István-
nak küldött korona, sem pedig annak töredéke.

A Szent Korona két része

Mint köztudomású, a Magyar Szent Korona ugyanis két részből áll. Az alsó részt, a homlokabroncsot I. Géza király kapta Dukasz Mihály bizanci császártól. A másik erre a homlokabroncsra ráillesztett, illetve ezzel szervesen összeépített két félkör alakú, egymást metsző aranyabroncs, amelyeknek metszőpontjában fent közepén az elhajolt kereszt áll. Erről a felső részből azt tartotta mindmáig a tudomány, hogy azonos azzal a koronával, amellyel mint Szilveszter pápa ajándékával első királyunkat, Szent Istvánt megkoronázták. Polner professzor most kimutatja, hogy ez tévedés, hangoztatja azonban, hogy a szentnek tekintett és nevezett magyar korona iránti kegyeletet tisztelőket nem gyengítheti és nem csökkentheti, ha meg is állapítjuk, hogy a felső része nem annak a koronának maradványa, amellyel Szent Istvánt megkoronázták. A jelenlegi korona még akkor is egyedül és sok százados hagyomány által megszentelt útoda és hozzáfűződik a szentség gondolata éppen úgy, mint hozzáfűző-
dött aztán is, amikor megállapították, hogy alsó része nem Rómából származik, mint sokáig hitték, hanem Bizánzból. A vizsgálatok végső eredménye ugyanis az, hogy ez a felső rész eredetileg nem korona, hanem fejereklivetartó, vagy annak része volt, még pedig feltehetőleg azé, amely az 1083-ban szentté avatott István király fejereklívét foglalta magában, ez a rész tehát így is Szent Istvánnal kapcsolatos és öppony fűződik hozzá a szentség gondolata, mint eddig — állapítja meg Polner Ödön.

Hova lett Szent István koronája?

Tanulmányának első részében a korona felső részére vonatkozó eddigi nézeteket foglalja össze Polner Ödön. A mai koronát évszázadokon át Szilveszter pápa által Szent István számára küldött koronának tartották, de volt olyan felfogás is, amely az egész koronát a Dukasz-féle bizánci koronának tekintette. Csak a XVIII. század végén jöttek rá, hogy a korona tulajdonképpen két részből áll s különböző álláspontok megvita-
tása során és után alakult ki később az a nézet, hogy az alsó rész — ez kétségtelenül meg is állapítható — I. Géza Dukasztól kapott bizánci koro-

nája, a felső keresztpántos rész — ez pedig semmivel sem igazolható feltevés volt — Szilveszter pápa által Szent Istvánnak küldött korona volt s a két alkatrészt megállapíthatatlan időben forrasztották egybe s így alakult ki a magyar Szent Korona. E felfogás ellen először Pauler Gyula, a kiváló történész, a honfoglalás s az Árpád-kor történetének legelismeretebb szaktekintélye foglalt állást 1893-ban megjelent művében, amelyben közli, hogy nem tartja lehetségesnek, hogy Szent István koronáját összetördelték volna csak azért, hogy beilleszthessék a bizánci koronába. Már csak azért is valószínűnek tartja ezt Pauler Gyula, mert VII. Gergely pápa leveléből megállapítható, hogy III. Henrik Ába Sámuel legyőzése után a magyar királyi hatalom jelvényeit, az aranyos lándzsát és a koronát elküldötte Rómába a pápának.

Négy elűnt apostolkép

De műtörténeti vizsgálódások is mellett szólnak, hogy a koronának ez a része lehet azonos Szent István koronájával. Az egymást metsző abroncsok középpontjában a Megváltó trónon ülő zománcképe látható, ez a kép a korona felső részére esik s a kereszt elhelyezésekor átlukasztották. Egy ilyen rongálás s a Megváltó képének ilyen méltatlan, láthatatlan helyen való feltüntetése már csak azért sem tételezhető fel, mert az abroncs lefelé hajló, jól szembe tűnő részein az apostolok zománcképe látható. Azonban nem tizenkét, hanem csak nyolc apostol képe, amennyiben a pánt mindnégy karján két-két képet helyeztek el. Az sem lehetséges, hogy négy apostolt mellőztek volna, csak arról lehet szó, hogy a pántok eredetileg hosszabbak voltak mindegyiken három-három apostolképpel, valami rongálódás következtében azonban meg kellett rövidíteni a pántokat, így vesztett el a négy apostolkép s ezt a megcsontított részt forrasztották össze később a Dukasz-féle koronával.

Mit bizonyít a koronázási palást?

Alapos történelmi tanulmányok és bőséges források alapján kimutatja Polner Ödön azt is, hogy a Szilveszter-féle korona semmiesetre sem lehetett olyan zárt sisakszerű, mint azt a korona felső részének mai alakja mutatja, hanem csak nyílt, a homlokot övező olyanféle abroncskorona lehetett, mint a Dukasz-féle. Mint egyik legmeggyőzőbb bizonyítékra hivatkozik az eredetileg miszeruhánaki készült koronázási palást, amely bitesen Szent István korából való. A paláston látható Szent István képe nyílt, homlokabroncs koronával.

A két rész össze- forrasztásának időpontja

De hát mi volt akkor Szent Koronánk felső ívelt része eredetileg s mikor forrasztották össze ezt a részt a Dukasz-féle koronával? Megállapítható — közli Polner Ödön —, hogy még a XIV. század hatvanas vagy hetvenes éveiben is nyílt volt a korona, tehát az eredeti, átalakítás előtti Dukasz-koronát használták, viszont Mátyás uralkodásának vége felé már zárt, felül pántokkal ívelt formájában tűnik fel a korona. A két rész gyesítésének idejét, az 1463–1482 közötti évekre teszi Polner Ödön a rendelkezésre álló történelmi adatok alapján. Hogy pedig ez a Dukasz koronába nem sok műgonddal, sőt durva rongálással, megcsontítás-

sal és kegyetlenül beillesztett kereszt-
pántos rész nem lehetett Szent István koronája, azt szintén történelmi adatokkal igazolja Polner Ödön. Ába Sámuel veresége után Szent István koronája eltűnt az országból. I. Endre az ugynevezett Monomachosz-féle koronával koronáztatta meg magát, tudomása van a történelemnek más koronákról is, míg azután I. Géza megkapta Dukasz császártól a Szent Korona alsó részeként máig is megmaradt, nyílt, homlokabroncs-koronát s ettől kezdve azt használták királyaik.

Hogyan lett korona a fejereklivetartóból?

Rendkívül érdekes és bizonyára igen nagy érdeklődéssel fogadja a tudományos világ és közvélemény Polner professzor válaszát arra a kérdésre is, hogy mi volt eredetileg a Dukasz koronába beforrasztott ívelt pántos felső rész? A legenda szerint Szent István sirjának felnyitására a koporsóban szétesve fekvő csontokat összeszedték s mint drága kincseket ezüst tartóban oltárra helyezték. A koponyacsont külön ereklivetartóba került, amit meg lehet állapítani az 1440. évi országgyűlés határozatából is, amely kimondja, hogy miután a koronát, amellyel Magyarország királyait addig meg szokták koronázni, Albert király özvegye magával vitte az országon kívülre, Ulászló királyt más koronával fogják megkoronázni. Ama másik koronánál pedig a Szent István fejereklivetartójáról levett szintén régi művi koronát jelölte meg az országgyűlés. Az ereklivetartó valószínűleg ahhoz a herméhez volt hasonlatos, amelyben Győrben Szent László ereklívét őrzik. Ezen a Szent István hermán lehetett egy diszes, keresztpántos korona, vagy lehet, hogy éppen ez a korona volt a fejereklive őrizője s erre a koronára vonatkozik az országgyűlés határozata. Polner Ödönnek ezt a következtetését mindenben megerősíti Szent László koponyaereklivetartójának vizsgálata. Ez az ereklivetartó ugyanis szerkezetiileg rendkívül nagy hasonlóságot mutat a szóbanforgó koronához s egyéb bizonyítékokkal együtt ez is megerősíti azt a következtetést, hogy Szent Koronánk felső része nem azonos Szent István koronájával, hanem eredetileg Szent István fejereklivetartója volt s Mátyás király uralkodása idején forrasztották össze a Dukasz-koronával.

A Szent Korona egysége és ereklive jellege

»Mindezek természetesen csak találatások és feltételezések — írja Polner Ödön tanulmányának befejező részében —, de igen sok oka van annak, hogy a feltételezéseket valóságnak fogadjuk el mindaddig, míg az ellenkezőjük be nem bizonyul. Ezek a feltételezések azt a kegyeletet, amellyel a »Szent Koronával« szemben minden magyar embernek viselkedni kell, nem csökkenthetik, mert ha e felfogás sze-

rint annak felső része nem is ékesítette egy rövid emberéletet át Szent István király fejét, a meghalt és szentnek nyilvánított István király feje talán 380 évig nyugodhatott benne, illetőleg a vele megkoronázott ereklivetartóban és a hagyomány már majdnem 480 év óta Szent István koronájaként tiszteli. Ez a rész így is valóban szentistváni és származására nézve a valóságnak kiderítése és megállapítása nem akadályozhatja meg, hogy azt az egész koronát, amelynek egyik alkatrésze, továbbra is úgy, mint eddig, Szent István koronájának minősítsük. Hiszen Szent Koronánk alsó részéről, amely a tulajdonképpeni főt koszorúzó korona, eddig is tudtuk, hogy nem Szilveszter pápától származik és mégis az egész koronát megkülönböztetés nélkül Szent Istvánéknak vallottuk.

Polner Ödön fejtegetései és megállapításai valószínűleg nagy érdeklődést keltenek az illetékes szaktudományok berkeiben s lehetséges, hogy a feltűnést keltő tanulmány hasznos vita elindítója lesz, amely végül is kétségtelenül tisztázza majd ezt a történelmi és közjogi szempontból annyira fontos és érdekes kérdést.

O. T. O.

Jó pünkösdje lesz a családnak,
Ha SOLYMOSY-NEKTART szereztél
magának,
Mert a nektár tűzes magyar bor,
Ihatja ezt bárki mindenkor!

Forgalomba hozza a
**Magyar Minőségi Borok
Pincészete**

SZEGED, BEKE UTCA 2. SZÁM
Minden jobb csemegeüzletben és vendéglőben kapható. 137

Pünkösdkor ismét vonat- használati jegyet kell váltani a Budapestről induló vonatokra

Budapest, június 8. A Magyar Országos Tudósító jelenti: Az Államvasutak a háborús forgalmi nehézségek miatt, mint karácsonykor és husvétkor történt, pünkösdkor sem tudják a várható nagyobbarányú utazások lebonyolítására a más években szokásos mentesítő vonatokat forgalomba helyezni. Ezért az Államvasutak az utasforgalom szabályozására az utazóközönség érdekében, a budapesti főpályaudvarokról kiinduló gyors- és sebesvonatoknál, valamint a távolsági személyvonatoknál a jegy kiszolgáltatást a vonatok befogadóképességének határáig korlátozni fogja. Pünkösd szombatján éjféltől vasárnap déli 12 óráig minden Budapestről induló »távolsági« gyors- vagy személyvonatra, csak vonathasználati jeggyel lehet felszállni. Részletes tájékoztatást a pályaudvarok adnak.

